

TEMU O INERKALIZIRANIM PLANOVA I NEISPUNJENIM POTREBA Antonija Komazić

Smještena u zapadnom dijelu Novog — "južnosavskog" — Zagreba, između Savskog mosta i kompleksa Velesajma, Hipodroma i linearne rekreativne zone Savskog nasipa, Kajzerica istovremeno pruža dobre mogućnosti izlaza iz grada i povezanosti s centrom grada te s istočnim i zapadnim dijelom Novog Zagreba, međutim od te je neposredne okoline na neki način i udaljena. Pješačke komunikacije od fokalnih mjesta najbližih kvartova kao i do linija javnog prijevoza su relativno duge, a jedini oblik javnog prijevoza s postajama unutar Kajzerice je autobus koji naselje povezuje s Glavnim kolodvorom. Ovo su neki elementi koji Kajzericu daju određena obilježja predgrada. Vrijednost su svakako sadržaji u okruženju, poput Velesajma, koji je nekad za Zagreb bio bitan prozor u svijet, a danas je stanovnicima Novog Zagreba u prvom redu važan zbog različitih sportskih aktivnosti koje udovoljava. Između ostalog, na Velesajmu se nalazi i kizalište u nekadašnjem izložbenom paviljonu Zapadne Njemačke, arhitekta Ivana Vitičića i stručnjaka za mostogradnju Krune Tonkovića, jedino u Novom Zagrebu. Zatim i Hipodrom, savski nasip kao vrijedan rekreatijski resurs, prostor Tromostovlja odnosno Savskog okretišta — koje će u budućnosti potencijalno doživjeti nužnu artikulaciju u intermodalni putnički terminal za željeznicu, tramvaj i autobus, kako je primjerice predviđeno i GUP-om iz 2007. godine, te pješački most kao ambijentalno zanimljiv, popularan i zapravo jedini komunikacijski koridor između Kajzerice i okretišta. S druge strane Save, u neposrednoj je blizini i Sportski centar Mladost, što je luksuz koji nema puno dijelova grada.

Komunalno-urbanistički problemi koje, s druge strane, Kajzerica ima rezultat su spleta okolnosti na relaciji između prostornih planova i stvarne izgradnje prostora tijekom 20. stoljeća. Iz znatno ranije perspektive treba podsjetiti da se prostor današnje Kajzerice prije svega povezuje s prelaskom Save, odnosno s postojanjem splavi na području današnjeg pješačkog mosta već u 13. stoljeću (što znači da je to zaista oduvijek glavni komunikacijski pravac za izlaz iz grada prelaskom rijeke, pa onda i obilježen u nazivu Savske ulice), a potom i prvog mosta, krajem 18. stoljeća, te drugih željezničkih i kolnih mostova koji su uslijedili u 19. i 20. stoljeću. Različita urbanistička rješenja u drugoj polovici 20. st. predviđjela su i druge mostove koji nisu realizirani, poput onog koji bi povezivalo Kajzericu i prostor Cvjetnog naselja, kao dva naselja individualne stambene izgradnje na području uz Savu.

Kajzerica je temeljem parcelacije iz 1930-ih, vidljive u postojećem rasteru individualne i kolektivne stambene izgradnje u naselju, originalno građena kao prostor individualne izgradnje samostojeh obiteljskih kuća s okućnicom. Međutim, regulacijski planovi koji tijekom 20. stoljeća definiraju njezin prostor — kao sjeverni dio priobalja Novog Zagreba, koji se proteže od Zapruđa do Kajzerice, zajedno s Trnjem sa sjeverne strane — promatraju cijeli ovaj obuhvat kao potencijalno buduće središte Zagreba. U tom smislu ga nisu tretirali kao područje individualnog stanovanja. Od Regulatornog plana grada

Zagreba iz 1936. –1940. do GUP-a iz 1971. godine — kada je Kajzerica južno od Benekovićeve ulice prvi put planirana kao višestambena namjena — i sljedećeg GUP-a iz 1986. kada je tome priključen i sjeverni dio naselja, te u međuvremenu provedenog anketnog natječaja za središnji prostor Trnja, savskog priobalja i sjevernog dijela Novog Zagreba iz 1981. godine, Kajzerica je kao dio priobalja planski promatrana isključivo kao potencijalni rekreatijski prostor. Planiranje kolektivnog stanovanja od 1971. nadalje bilo je i razlog zašto se ovdje dugo nisu dozvoljavale prostorne intervencije vlasnicima postojećih individualnih stambenih objekata, budući da se čekao trenutak kada će se kroz Provedbeni urbanistički plan naselja na Kajzerici dogoditi transformacija naselja u prostor kolektivne stambene izgradnje. Taj je plan sanacije, nastao 1975., primjerice predviđio do 3 000 stanovnika i 770 stanova u zgradama visine do pet etaža, uz izgradnju zamjenskih stanova za postojeće stanovnike obiteljskih kuća. Do transformacije Kajzerice u gusto naseljen kvart je naposljetku i došlo, ukidanjem detaljnih planova. Naime, parcelacija temeljena na individualnoj stambenoj izgradnji i individualnom vlasništvu svake pojedine parcele na Kajzerici od danas se nije mijenjala, osim pri realizaciji višestambenih objekata na često preuskim parcelama. No kako je i u GUP-u iz 1986. taj prostor predviđen kao prostor kolektivne izgradnje, u svojoj zoni 1990-ih je došlo do različitog tumačenja provedbenih planova. Tako je građevinske dozvole za izgradnju višestambenih zgrada bilo moguće dobiti na osnovu GUP-a, koji je predviđio kolektivnu izgradnju, no građevinske čestice su ostale prilagodene individualnoj stambenoj izgradnji, kao uostalom i infrastruktura, prilagođena potrebama individualnih obiteljskih kuća. Čak je i prije hiper-izgradnje 1990-ih infrastruktura bila nedovoljna za potrebe stanovnika, te se početkom izgradnje višestambenih zgrada u ulicama gdje su se orginalno nalazile samo obiteljske kuće, situacija s infrastrukturom dodatno pogoršala i (postala razlogom mnogih problema "starosjedilaca" i novih stanovnika naselja. Pritom nije došlo do urbane sanacije koja bi promijenila raster ulica na Kajzerici i koja bi planski, u fazama, omogućila izgradnju zgrada društvenog standarda, poput škola, vrtića, ambulante.

Kao i na drugim lokacijama individualne stambene izgradnje u području centralne dionice prolaska Save kroz Zagreb, poput prostora Trnja, zbog spleta okolnosti uvjetovanog centralnim položajem Kajzerice na mapi grada i kompleksnošću zadatka transformiranja tog prostora, došlo je do stihijske izgradnje jednog "novog" kvarta. Posljedice toga su primjerice nedostatak prometne infrastrukture poput pločnika, kao i neprilagodan kolnog prilaza zgradama koji se posebno problematičnim može pokazati u situacijama potrebe za hitnom pomoći ili intervencijom vatrogasaca. S druge strane, u međuvremenu je na obodu kvarta izgrađen dugo očekivani kompleks osnovne i srednje škole i vrtića, a prostori primarne zdravstvene zaštite i mjesnog odbora odnosno društvenih sadržaja u kvartu realizirani su u prizemlju izgrađenih višestambenih objekata.

Ono što, međutim, još uvijek nije artikulirano, središnja je javna zelena površina definirana i oblikovana kao javni park, za čiju se su za zaštitu i uređenje tijekom posljednjih desetak godina borile inicijative stanovnika kvarta, poput "Za Kaj? Za Kajzericu!". Iako je Kajzerica okružena vrijednim područjima

rekreacije, poput Savskog nasipa i Hipodroma, te relativno blizu velikog gradskog parka Bundeke. Ono što je svakom stambenom kvartu potrebno su javni prostori unutar naselja, prostori susreta i interakcije koji nisu komercijalni, poput upravo ove zelene površine koja je do sada zalaganjem stanovnika ipak uspješno očuvana. U tom je smislu bitno omogućiti kolektivno oblikovanje prostora koji za stanovnike ima „oporabnu vrijednost“, na način kako je primjerice vidjeti Henri Lefebvre početkom 1970-ih, odnosno tako da im bude dostupan kako bi ga koristili u ispunjavanju svojih temeljnih potreba, a koje uključuju i kulturu, odmor, zdravlje...

U tom je smislu potrebno prepoznati specifične zajedničke potrebe ljudi koji na Kajzerici žive i one oblike korištenja prostora koje bi sami stanovnici htjeli prioritizirati. Takvi stavovi i podaci, koji proizlaze iz iskustva društvenog života i odnosa stanara ovoga kvarta, trebaju biti polazište i za oblikovanje plana urbane sanacije, kojim bi se osvijestile, adresirale i zadovoljile različite društvene i komunalne potrebe današnjih stanovnika Kajzerice.

KAJZERICANI I KAJSERICANKE U KAJSERICI Mapiranje kvarta s lokalnom zajednicom

Na Kajzerici javni prostor u tradicionalnom smislu gotovo da ne postoji, pa time ni jasne rute kretanja i mjesta susreta. Jedinj javni prostor u stambenoj zoni naselja je malen, oskudno ozelenjen trg uz zgradu mjesnog odbora s par drvenih klupa ispomenikom posvećenom dr. Velimiru Lajdi te prostor gradskog parka koji je zasad samo (nespretno) ograđena zelena površina. Mjesta susreta i neformalnih okupljanja identificiraju se na stiješnjenim križanjima i platoima ispred trgovina, kioska, kafića, pekare, doma zdravlja i crkve, koja tek čeka samostalni objekat.

Mreža prometnica i kolnika u naseljenom dijelu kvarta je u znatno devastiranom stanju, djelomično deregulirana i ne odgovara suvremenim standardima sigurnosti za pješake i druge sudionike u prometu. Stanovnici se žale na previše automobila i na nedostatak većih parkirališta na za to prometno primjerenim lokacijama, kao i na uske nogostupe. Kao posebno prometno problematične istaknute su točke na sjeverozapadnom i jugoistočnom rubu naseljenog dijela kvarta: početak Dolinarove ulice i prostor oko križanja Benekovićeve i Cimermanove ulice, gdje se trenutno provode i ekstenzivni građevinski radovi što znatno otežava promet u kvartu. Kajzerčanke također osjećaju prugu kao snažnu prepreku i granicu između dva dijela kvarta te ističu potrebu za dodatnim prijelazom na kraju Dolinarove ulice.

Prostori na kojima Kajzerčani provode slobodno vrijeme maobrojna su dvorišta i vrtovi obiteljskih kuća, parter škole, zelena površina u ulici Mate Parlova, zelena ograđena zona budućeg gradskog parka i dječje igralište. Kao potentne zone za odmor istaknute su i šetnice unutar ograđenog, ali javno dostupnog, prostora Hipodroma, staze i igralište u izgrađenom okolišu javne ustanove Zrinjevac, kao i obližnji pješački koridori i zeleni otoci unutar prostora Zagrebačkog velesajma.

Šetnica na savskom nasipu (iznad planirane biciklističke trase greenway) kao i južna obala Save, koja se kod niskog vodostaja pretvara u sljunčane sprudi, ističe se kao posebno vrijedna zona za slobodno kretanje, odmor i rekreaciju u neposrednoj blizini kvarta koju frekventno koriste i ostali stanovnici grada Zagreba. Učestalost korištenja Savskog nasipa potvrđuje i nekolicina (ilegalnih) trasa prijelaza sjeverne obodne prometnice, koje su utabane posljednjih desetljeća i koriste se pojednakim intenzitetom (tzv. *desire paths*) uz postojeća tri sigurna prijelaza označena zebrom.

Iako naglašavaju probleme, neugodnosti i frustracije vezane većinom uz gustoću izgrađenosti parcela, na kojima su u recentnoj povijesti bile obiteljske kuće s prostranim dvorištima, i uz prometnu infrastrukturu, stanovnici opisuju urbanizirani dio naselja kao ugodno mjesto za život, naglašavajući specifičnosti svakodnevice i pozitivne aspekte života u susjedstvu. Stanovanje pak u zapadnom dijelu između pruge i prometnica prema Jadranskom mostu (koje inicijalno nije ni planirano kao stambena već poslovna zona za industriju i obrt) znatno je manje kvalitetne. Stanovnice tog izoliranog dijela naselja nameće se niz ograničenja i kretanju, a nedostupan im je ionako ograničen društveni sadržaj ostatka naselja, ali i susjednih kvartova.

Građanske inicijative posljednjih godina glasno zagovaraju obustavljanje bilo kakve izgradnje na preostalim neizgrađenim parcelama te zahtijevaju cjelovito uređenje javnog gradskog parka (inicijativa "Kajzerica za park").

Za zgradu stare stražarnice, koja je u vlasništvu grada i ujedno pojedinačno zaštićeno nepokretno kulturno dobro Republike Hrvatske, posljednjih se godina artikulira ideja za osnivanje kulturnog centra u kojem bi se kontinuirano provodio program raznovrsnog sadržaja od javnog interesa. Na istoj bi se adresi mogla formuirati i muzeološka koncepcija o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Novog Zagreba.

Inclusive City / Uključivi grad / Kajzerica – skica povijesti za budućnost

Nositelji Goethe Institut Kroatien, Institut français de Croatie Partner BLOK. Voditeljica projekta Ivana Korpar / Goethe Institut Kroatien Istraživačko-autorski tim Ana Kutleša, Antonija Komazić, Antunja Komarić, Irena Šimić. Autorica tekstova Ana Kutleša, Antonija Komazić, Irena Šimić. Urednica Ana Kutleša. Naklada 200 Dizajn Sven Sorić

Projekt je ostvaren uz podršku Njemačko-francuskog kulturnog fonda. Posebno zahvaljujemo OS Kajzerica na sudjelovanju i suradnji na projektu, tvrtki Paligasi na tehničkoj podršci, Muzeju grada Zagreba na ustupanju fotografija, zatim MO Kajzerica i Suzani Jajac te VGC Novi Zagreb — zapad i Tomislavu Vukoji na potpori tijekom trajanja cijelog projekta. Muzeju grada Zagreba kao i svim stanovnicima, korisnicima i zainteresiranima za kvart koji se aktivno trude da Kajzericu učine ljepšom i boljom: Marjan Vlahović, Belizar Karlović, Mirjana Sagar Muškinja, Sonja Lekoš, Vesna Radinić, Maitla Knežević, Gordana Lukačić, Martina Vodenac, Marina Mervat, Matej Jurčić, Filip Dvorski, Vid Zvalič, Silvija Valand, Marina Fribourg-Blanc, Nenad Tenšek, Branko Martek, Tomislav Bedenčić, Anamarja Vidović, Marko Ulaga, Margareta Bračić, Robert Zdarlek, Vladimiri Tatomir.

WAJTERICA Do prije dvije godine sam živjela na ovoj strani Kajzerice, sada sam na onoj. Tamo je "laku noć", ovdje je OK...

WAJTERICA Hipodrom je otvoreni objekat, iako ima ogradu da životinje ne izleze na cestu, ali što se više koristiš, on je u zastjagu. Trebao bi biti integriran u zonu parka i rekreacije, kao što je bilo i predviđeno u prošlim desetljećima.

WAJTERICA Došla sam na 14. Podbrežje kad je tamo još bilo kokiši, a ima ih i sad na 71, iako se rijetko vide. Iako da ima još prvode na Kajzerici!

WAJTERICA Došla sam na 14. Podbrežje kad je tamo još bilo kokiši, a ima ih i sad na 71, iako se rijetko vide. Iako da ima još prvode na Kajzerici!

Prostor na južnoj strani tromostovlja, markiran stablom kestena u neposrednoj blizini stražarnice, ukazuje se kao jedna od identitetskih točaka naselja, koja je kroz desetljeća bila i spontano mjesto susreta Kajzerčana i stanovnika susjednih i prekosavskih kvartova.

Inclusive City / Uključivi grad / Kajzerica – skica povijesti za budućnost

Nositelji Goethe Institut Kroatien, Institut français de Croatie Partner BLOK. Voditeljica projekta Ivana Korpar / Goethe Institut Kroatien Istraživačko-autorski tim Ana Kutleša, Antonija Komazić, Antun Sevkšek, Maura Sirotnjak, Irena Šimić. Autorica tekstova Ana Kutleša, Antonija Komazić, Irena Šimić. Urednica Ana Kutleša. Naklada 200 Dizajn Sven Sorić

Projekt je ostvaren uz podršku Njemačko-francuskog kulturnog fonda. Posebno zahvaljujemo OS Kajzerica na sudjelovanju i suradnji na projektu, tvrtki Paligasi na tehničkoj podršci, Muzeju grada Zagreba na ustupanju fotografija, zatim MO Kajzerica i Suzani Jajac te VGC Novi Zagreb — zapad i Tomislavu Vukoji na potpori tijekom trajanja cijelog projekta. Muzeju grada Zagreba kao i svim stanovnicima, korisnicima i zainteresiranima za kvart koji se aktivno trude da Kajzericu učine ljepšom i boljom: Marjan Vlahović, Belizar Karlović, Mirjana Sagar Muškinja, Sonja Lekoš, Vesna Radinić, Maitla Knežević, Gordana Lukačić, Martina Vodenac, Marina Mervat, Matej Jurčić, Filip Dvorski, Vid Zvalič, Silvija Valand, Marina Fribourg-Blanc, Nenad Tenšek, Branko Martek, Tomislav Bedenčić, Anamarja Vidović, Marko Ulaga, Margareta Bračić, Robert Zdarlek, Vladimiri Tatomir.

WAJTERICA Na Benekovićevoj je baš sve tako čuškasto i neprogljedno.

WAJTERICA Kad smo došli, bilo je dosta neasfaltiranih ulica. Sve smo to dočekati, i asfalt i autobus. Bilo je muka s kolicima, sad je muka kako djeću do škole, nema nogostupa ni dovoljno sigurnih prijelaza. U kvartu nedostaju sadržaji za veće od 3 godine. Vojvela bih i javni vovčnjak.

WAJTERICA U Savskom gaju imamo knjižnicu, prošećemo se, zdravo je i šetati, ali i ona je mala, prilagođeni podrumski prostor.

WAJTERICA Kad se prošetate Podbrežjima, vidjet ćete da pojedinci ukrašavaju svoje okućnice. U kući pored tjeckarne i Mrvice ima jedna gospođa koja iz entuzijazma oko čitave kuće sadi cvijeće.

WAJTERICA Bevim se problemima Kajzerice od 2007. godine. Kada sam shvatila da postoji opasnost da nam se ta prekrasna livada pretvori u betinjara, odhlaćla sam se aktivirati.

WAJTERICA Bevim se problemima Kajzerice od 2007. godine. Kada sam shvatila da postoji opasnost da nam se ta prekrasna livada pretvori u betinjara, odhlaćla sam se aktivirati.

WAJTERICA Velesajam je važan i pun zelenila. Što više to upoznajem, to mi je više stalo da to probamo približiti ljudima.

WAJTERICA Problem je u tom da je pristup od Hrvatskih vođa i na pitanje da li bi se dodale još koje pristupne stubbe, odbija se molba.

WAJTERICA Prednost je Velesajma što ima male sportove koji nigdje drugdje financijski ne bi mogli preživjeti.

WAJTERICA Više u Podbrežju nema kokiši, kuna ih je pojela, ali pčelice...

WAJTERICA Kad sam došla 1980-ih, nisi se usudio pustiti djeteta na cestu, onda smo se izborili da dva Benekoviće bude jednosmjerni.

WAJTERICA Išla sam u školu na Knežiju, današnje Horvate, pa su me svi pitali: "Bdije ti je ta Kajzerica?", a ja sam znala reći: "Svaki pametan konj zna gdje je Kajzerica!";

WAJTERICA Prije nego što sam dospjela ovdje, bio sam posjetitelj Kajzerice jer sam živio u Trnskom. Ovdje smo dolazili s djetecom na izlet, u Kajzericu na selo.

WAJTERICA Kesten nam je bio mjesto susreta, nas s južne obale i Remetinečke. Sve važnu što se događalo bilo je na oglasnoj ploči.

WAJTERICA Kad sam došla 1980-ih, nisi se usudio pustiti djeteta na cestu, onda smo se izborili da dva Benekoviće bude jednosmjerni.

WAJTERICA Prije nego što sam dospjela ovdje, bio sam posjetitelj Kajzerice jer sam živio u Trnskom. Ovdje smo dolazili s djetecom na izlet, u Kajzericu na selo.

WAJTERICA Bevim se problemima Kajzerice od 2007. godine. Kada sam shvatila da postoji opasnost da nam se ta prekrasna livada pretvori u betinjara, odhlaćla sam se aktivirati.

WAJTERICA Bevim se problemima Kajzerice od 2007. godine. Kada sam shvatila da postoji opasnost da nam se ta prekrasna livada pretvori u betinjara, odhlaćla sam se aktivirati.

Slučajnim šetaćima južnom savskom obalom lako bi promakla trošna prizemnica na Remetinečkoj cesti broj 1. Riječ je o najstarijoj novozagrebačkoj kući, zaštićenom kulturnom dobru podignutom još početkom 19. stoljeća, prije nego što su se Gradec i Kaptol administrativno spojili, a područje oko Save bilo močvara na kojoj su i najveći sanjari teško mogli zamisliti novi grad za tisuće ljudi. Pored kuće skroman je spomenik koji upućuje na njezino porijeklo, a posvećen je granici Ilirskih prokrajina, to jest granici između Napoleona va i Habsburškog carstva koja je prolazila ovim prostorima. Kuća je, kažu (rijetki) izvori, bila stražarnica, a da je ovo područje bilo važno caru (ili carevima, kajzerima, kraljevima, kako god se nazivali i ma s koje strane granice bili) govori i činjenica da se kvart u kojem se spomenik i kuća danas nalaze još uvijek naziva — Kajzerica.

Čini se da nema prikladnijeg mjesta u (Novom) Zagrebu za projekt koji zajednički provode Goethe-Institut Kroatien i Francuski Institut u Zagrebu, u partnerstvu s udrugom BLOK, za što su najviše zaslužne današnje Kajzerčanke i Kajzerčani. Naime, kada je krajem 2022. godine započeo projekt "Inclusive City / Uključivi grad", ideja vodilja bila je da se osmisli program koji će kulturno-umjetničkim alatima doprinijeti kvaliteti života lokalne zajednice u zagrebačkim kvartovima, a fokus je tek trebao biti određen na temelju mapiranja stanja i potreba. U tu je svrhu održan sastanak s predstavnicima više gradskih Mjesnih odbora i Vijeća gradskih četvrti, a gospođa Suzana Jajac iz Mjesnog odbora Kajzerica upozorila nas je na nedostatak kulturnih sadržaja i javnih prostora u zagrebačkim kvartovima koje je zaobišao modernizacijski zahvat izgrađnje o kojem svjedoče ostali dijelovi Novog Zagreba. Potaknuti uvidima o Kajzerici odlučili smo projekt usmjeriti upravo na taj kvart i pokušati iskoristiti alate kulture i umjetnosti kao prve korake u artikulaciji jedne nove priče o Kajzerici — u afirmaciji njezinog malo poznatog prostornog i kulturnog nasljeđa i aktivaciji lokalne zajednice.

Okupili smo grupu istraživača, arhitekte Antuna Sevšeka i Maura Sirotnjaka, povjesničarku umjetnosti Irenu Šimić te sociologinju Antoniju Komazić, koji su kroz višemesečno arhivsko istraživanje i radionicu sa zajednicom, održanu u Mjesnom odboru u svibnju ove godine, mapirala ključne točke u formiranju Kajzerice i načine na koji se danas ona doživljava i koristi. Rezultat njihova rada, materijali koje donosimo u ovoj brošuri, privremeno su izloženi i na samoj Kajzerici, u budućem (nađamo se) javnom gradskom parku, jedinoj takvoj površini u kvartu. Ogradu koja dijeli zelenu površinu sukladno vlasničkim odnosima iskoristili smo kao izlagачki zid privremene galerije u javnom prostoru. Nađamo se da će izloženi materijali poslužiti kao mjesto edukacije, ali i diskusije o prostoru Kajzerice, njezinoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Upravo kao zalog za budućnost, u suradnji s umjetnikom Leonardom Lesićem i učenicima i učenicama Osnovne škole Kajzerica izradili smo mural na zidu pješačkog pothodnika Remetinečkog rotora.

U **19. i 18. stoljeću** prostor današnje Kajzerice je močvarno područje uz krivudav tok rijeke Save

1703. izgrađen most, vidljiv na povijesnim kartama

1800. utemeljenje Ilirskih pokrajina, rijeka Sava je granica, uz most sagrađeni objekti vojne namjene

1818. Habsburgovci preuzimaju vlast nad Ilirskim pokrajinama

1867. prva katastarska izmjera u Zagrebu, katastarska čestica broj 1 je do danas sačuvana zgrada Stražarnice na adresi Remetinečka 1, i dalje pod istim katastarskim brojem

— na kartama iz druge polovice 19. stoljeća obilježen je Schiessplatz (vojno vježbalište) što je jedna od mogućih prvih namjena, a i najizjedrni izvor toponima Kajzerica (njem. Kaiser)

1867. prvi željeznički most pušten u promet

1897. temeljita rekonstrukcija željezničkog mosta i izgradnja novog cestovnog "crvenog" mosta u neposrednoj blizini

1869.–1818. zbog čestih poplava provedeni regulacijski radovi na rijeci Savi kojima je oblikovan današnji luk riječnog korita na području Zagreba

1865. – 1869. područje Save na zapadu za vrijeme Habsburškog carstva (druga vojna izmjera)

1869. – 1887. područje današnje Kajzerice s ucrtanim vojnim objektima (treća vojna izmjera)

1919. i 1905. nove rekonstrukcije cestovnog "crvenog" mosta

1900.–1899. izgrađen Novi željeznički most ("zeleni")

1900. izgrađen Savski most, današnji pješački

1930-ih počinje izgradnja prvih stambenih kuća na Kajzerici, u čemu svjedoče građevinske dozvole sačuvane u Državnom arhivu u Zagrebu

— nakon oslobođenja Zagreba i uspostave Federativne Narodne Republike Jugoslavije, od 1947. do 1950. izgradnja Hipodroma u sklopu poratnog projekta "Olimpijski centar Hrvatske", koji je obuhvaćao sportske terene uz Savu (današnji Hipodrom i Lokomotivni stadion), izgledno građen prisilnim radom zatorenika tadašnjeg logora Kajzerica

1962. prostor Hipodroma, na kojem su 1950. izgrađene travnate galopske staze i šljunčana kasačka staza, dan je na upravljanje "Konjičkom društvu Zagreb" (osnovano 1948.)

Oklo 1955. rasadnik današnjeg "Zrinjevca" preseljen na Remetinečku cestu 15 (na parceli izgrađeni staklenici, klijališta, skladišta, radionice i druge gospodarske zgrade)

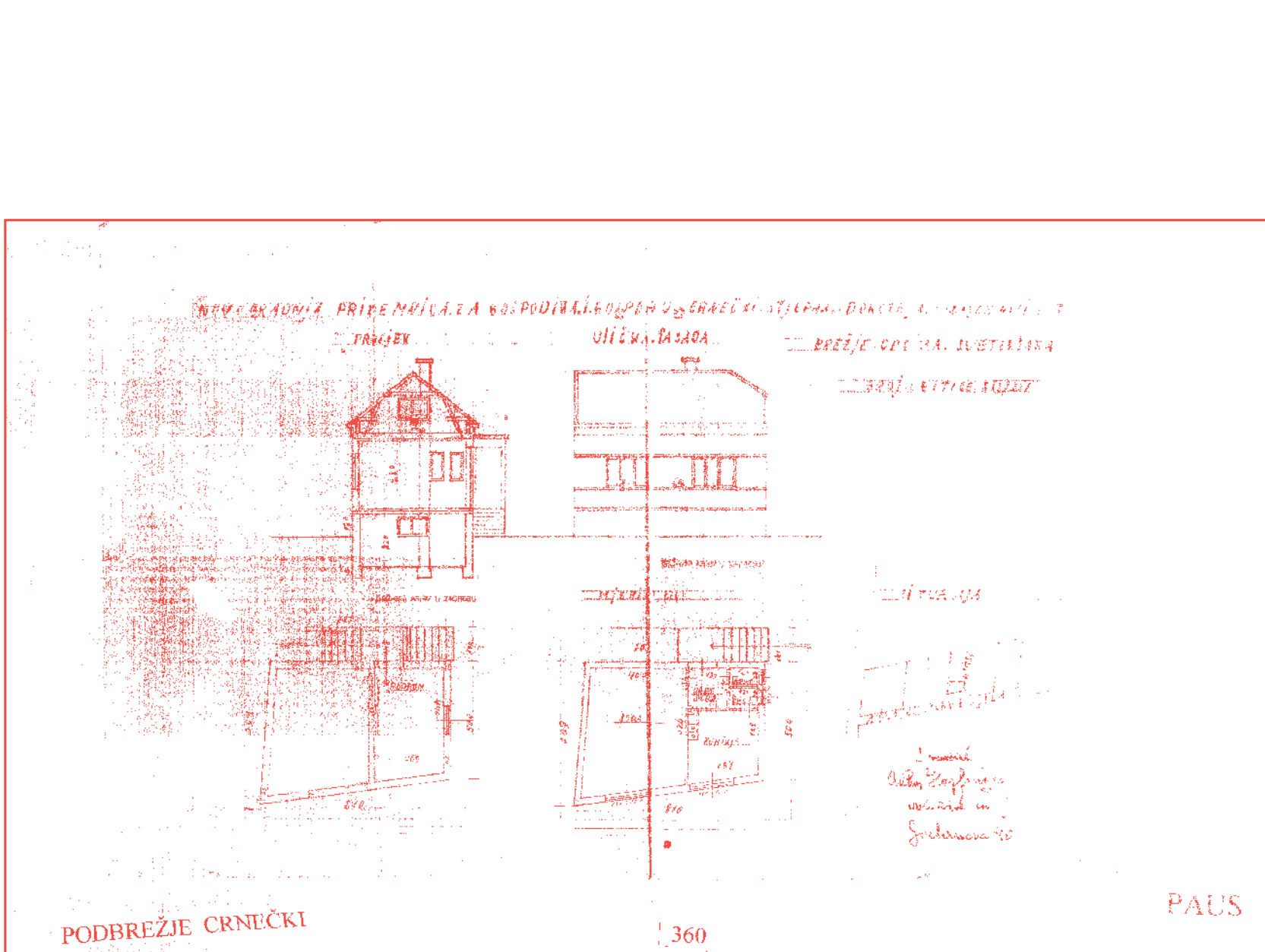
1950. na Zagrebačkom velesajmu na Kajzerici održana prva sajamska priredba; obrisi prostora Velesajma nastaju prema idejnom rješenju arhitekta Marijana Haberlea 1953., sukladno viziji razvoja desne obale Save Vladimira Antolića kao središnjeg krajobraznog resursa grada

1956. u naselju se polaže Elektrina mreža strujnih kablova

1957. pripojenjem općine Remetinec današnji Novi Zagreb administrativno postaje dio Zagreba

1957. prema urbanističkom rješenju arhitekta Božidara Rašice započela druga faza izgradnje Zagrebačkog velesajma, s aspiracijom njegovog prerastanja u centar grada na desnoj obali Save, temeljem kojeg je do kraja 1960-ih izgrađeno 40-ak paviljona

1950. donesen Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, čija usputna odredba o prijelaznom periodu u trajanju od tri godine motivira brojne posjednike parcela na intenziviranje gradnje obiteljskih kuća

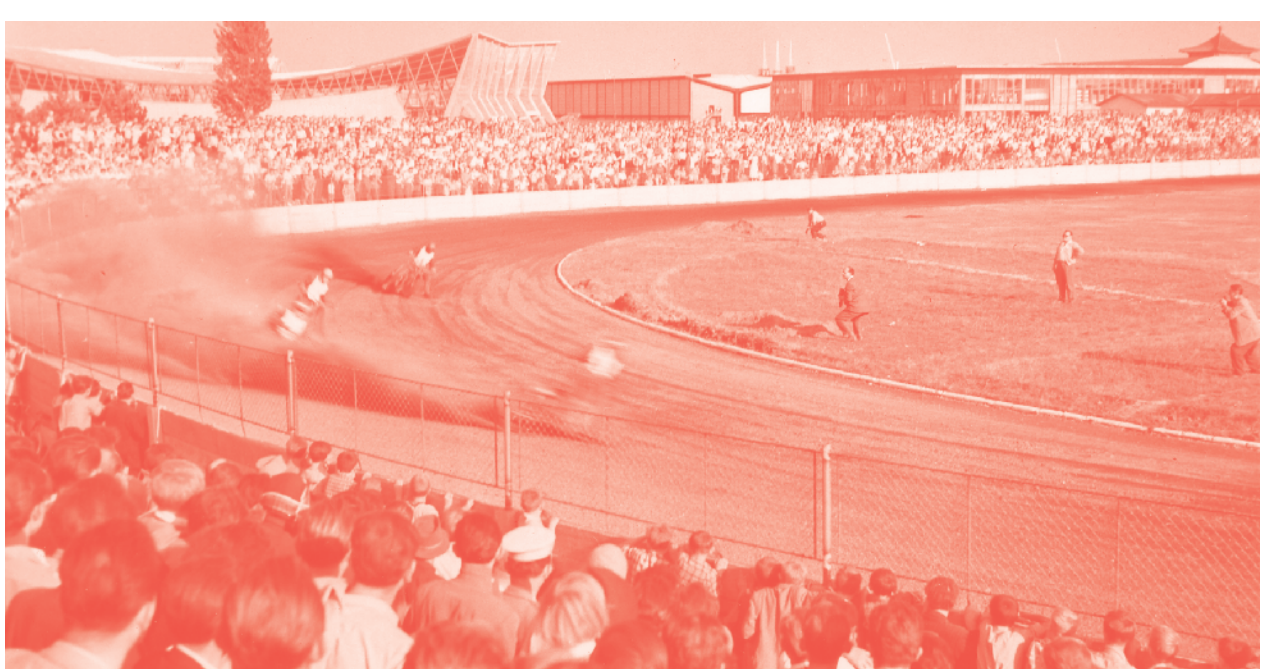
1940. nacrt uz građevinsku dozvolu za gradnju kuće obitelji Crnečki (HR-DAZG MF334)

1953. proširenje Zagrebačkog velesajma, crtež Marijana Haberlea (HR-DAZG-866/1126)

1959. stražarnica s početka 19. stoljeća, snimio Vladimir Guteša (MGZ-fot-4459)

1959. speedway motociklističke utrke na Hipodromu, snimio Milan Pavić (MGZ 40539)

1959. pušten u promet Most slobode kojime se u prekosavski prostor uvode magistralni vodovi komunalnih instalacija

1962. Idejno urbanističko rješenje Južnog Zagreba temeljem kojeg kreće intenzivna izgradnja novozagrebačkih naselja

1964. velika poplava rijeke Save znatno je ugrozila prvotno naselje objekata niskog standarda

— do sredine 1970-ih dovršena dogradnja nasipa

1976. željezni most (stari kolni most izgrađen 1892.) stavljen pod zaštitu

1978. donesen prvi plan sanacije, koji u južnom dijelu naselja planira izgradnju 770 stanova u višestambenim zgradama do visine 5 etaža i ostale objekte društvenog standarda, a u sjevernom dijelu naselja produženje prometnice iz smjera Velesajma (današnja ulica Jószeфа Antalla)

1981. otvoren Jadranski most, a stari kolni most je zatvoren za promet i namijenjen pješacima

1983. Provedbeni urbanistički plan naselja izrađen pri Urbanističkom zavodu grada Zagreba usklađen s GUP-om iz 1971.

1988. na parceli uz Zagrebački velesajam prema Aveniji Većeslava Holjevca dovršena izgradnja nove zgrade INA-e prema projektu Velimira Neidhardta

1990. provedena dva natječaja za arhitektonsko i urbanističko rješenje stambenog dijela naselja

1993. obnovljena zgrada Stražarnice građena u vrijeme Ilirskih pokrajina

1990-ih uslijed promjene društveno-ekonomskog okvira dolazi do pojačane individualne izgradnje u uvjetima deregulacije i privatizacije, a Kajzerica postaje specifična po velikom broju kineskih dućana, zbog čega se kroz kraj 20. i početak 21. stoljeća često naziva Chinatown

2004. zgrada Stražarnice zaštićena kao pojedinačno kulturno dobro (broj registracije Z-1058)

2008. prostor Zagrebačkog velesajma zaštićen kao kulturno-povijesna cjelina (broj registracije Z-2951)

2007. anketni natječaj za izradu Idejnog urbanističko-arhitektonskog rješenja UPU Savski park—zapad, Remetinec—rotor, Tromostovlje—jug

2007. Generalnim urbanističkim planom određen prostor za gradnju intermodalnog putničkog terminala Sava-sjever (željeznica, tramvaj, autobus, taksii), sjeveroistočno od sadašnjeg okretišta uz Savski most; idejno rješenje u okviru projekta CIVITAS ELAN 2010. Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj grada

2012. predstavljen Zagrebplan – razvojna strategija Grada Zagreba do 2020. prema kojoj se u naselju planira izgradnja posljednje zelene neizgrađene zone (škola, vrtić, novi kompleks URIHO, obrtnički centar, SECEEL)

2013. osnovana građanska udruga "ZaKaj? Za Kajzericu"

2014. otvoren odgojno-obrazovni kompleks (vrtić i škola) na parceli uz stambenu zonu naselja i dvije glavne prometnice (natječaj proveden 2008.)

2016. proveden natječaj za novi proizvodni kompleks i edukacijsko-rehabilitacijski dom ustanove URIHO (pravni sljednik ustanove "Ivančica" osnovane 1946.)

2018.-2020. rekonstrukcija rotora, nakon koje privremena obilaznica postaje šetaliste uz parcelu "Zrinjevca"

2020. dovršena gradnja SECEEL-a (Regionalni centar za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne europe), no buduća namjena cijelog kompleksa i dalje je neizvjesna

2023. inicijativa za gradski park i dalje zagovara otkup privatnih parcela i oblikovanje krajobraznog rješenja parka

2023. intenzivna javna rasprava o izgradnji sklopa višestambenih i poslovnih zgrada na parceli u prostoru zapadno od Jadranskog mosta; za parcelu 2008. donesen UPU, za projekt privatnog investitora "Jarun Panorama" 2017. izdana lokacijska dozvola, 2018. prodano gradsko zemljište

2023. u sklopu projekta "Inclusive City / Ukjučivi grad: Kajzerica — skica povijesti za budućnost" umjetnik Leonard Lesić zajedno s učenicima i učenicima OŠ Kajzerica oslikava mural na pothodniku rotora

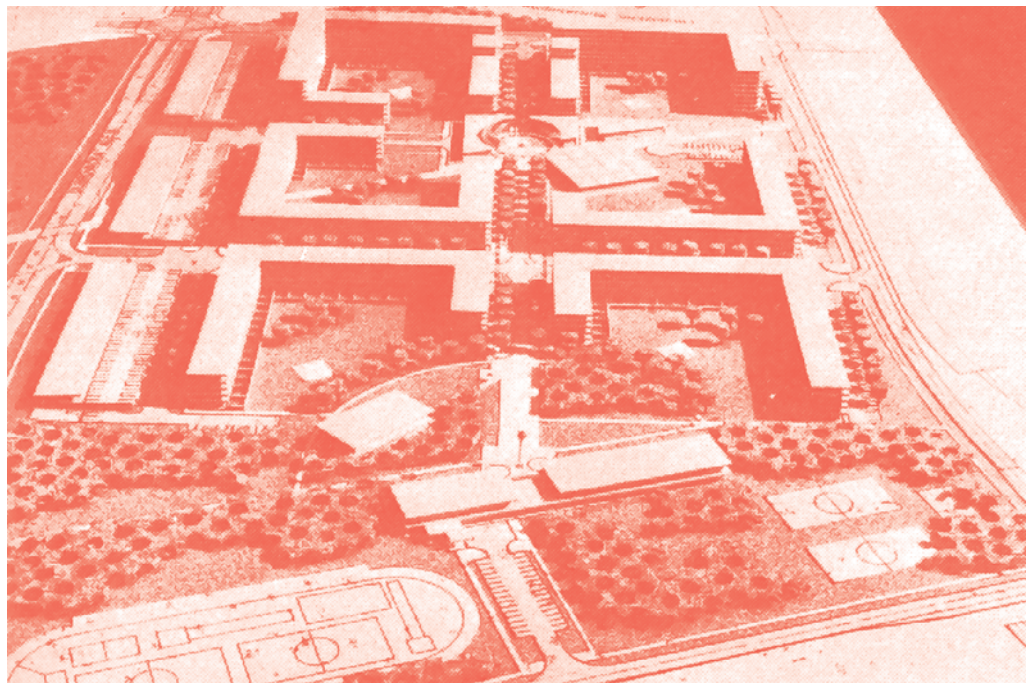
1964. Kajzerica iz zraka, snimio Nenad Gattin (NG-A-00801)

1961. – 1964. Zagrebački velesajam (HR-HDA, Agefoto, V-685-5)

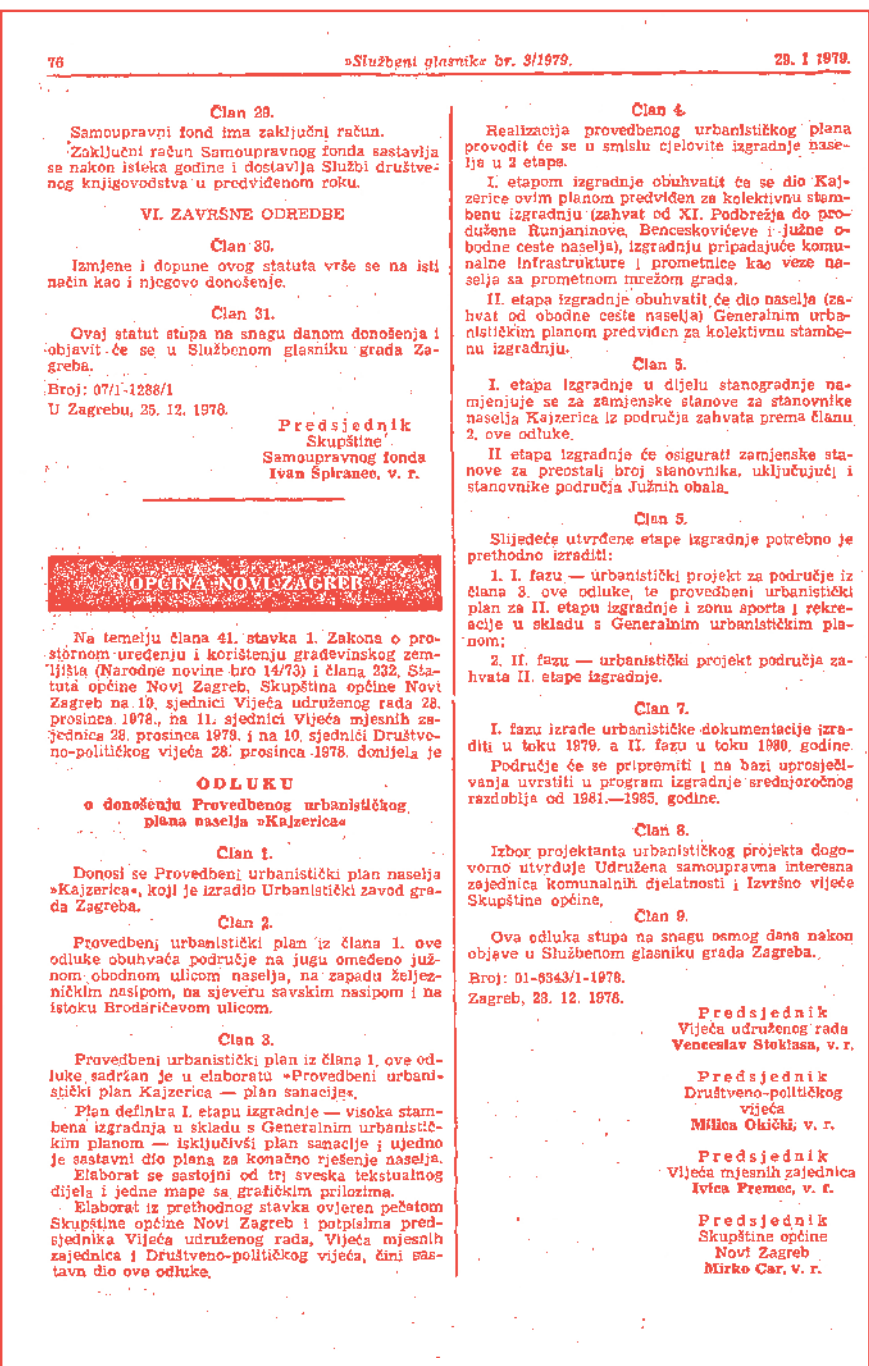
1968. katastarski prikaz Kajzerice

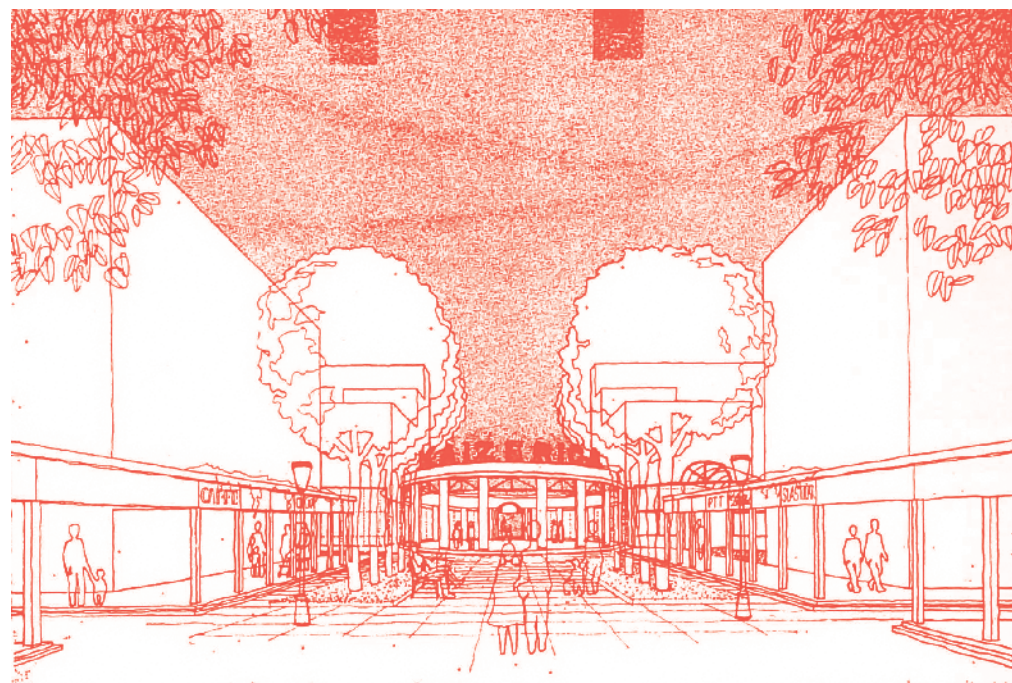
1982. varijanta Provedbeno urbanističkog plana

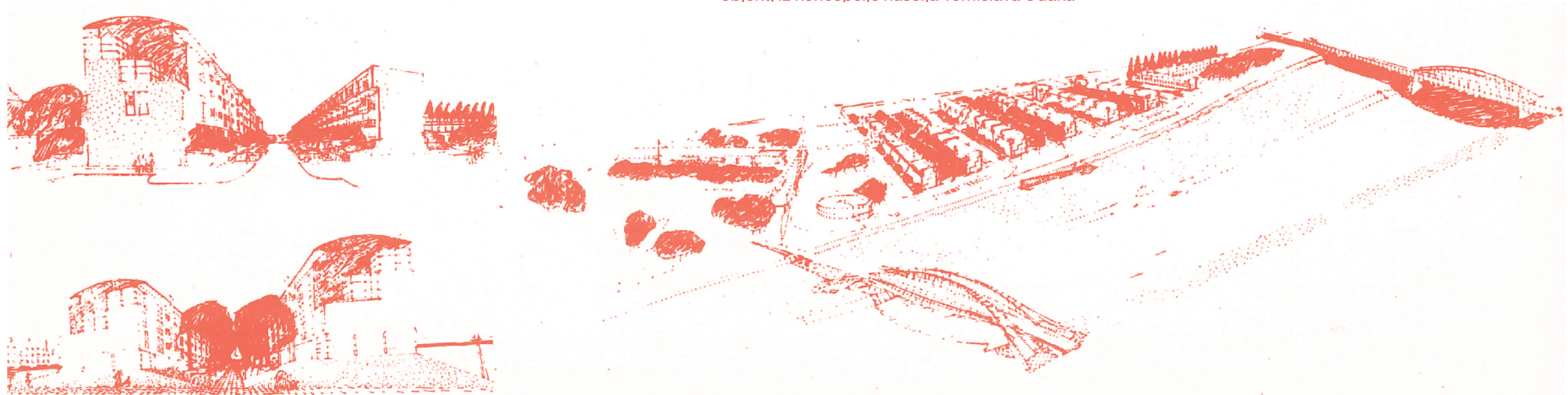
1976. – 1980. isječak iz Srednjoročnog plana i programa izgradnje i prostornog uređenja Zagreba

1979. Odluka o donošenju Provedbenog urbanističkog plana Kajzerice, isječak iz Službenog glasnika

1982. varijanta Provedbenog urbanističkog plana

1989. perspektivne skice stambene zone arhitekata Branka Kinclia i Borisa Koružnjaka

^[1] Izvori podataka i vizualnih priloga: Muzej grada Zagreba, Državni arhiv u Zagrebu, Institut za povijest umjetnosti, Fotoarhiv Nenad Gattin, Urbanistički zavod Grada Zagreba, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Grada Zagreba, Geoportal Grada Zagreba, portal Arcanum Maps, časopis Čovjek i prostor